



**Wśród klientów-
członków PZUW
mamy już w tej
chwili prawie całą
energetykę.²⁴**

Rafał Kiliński, prezes TUV PZUW



GRUPA PZU I SEKTOR WĘGLOWY:

#węglowePZU

GRUPA PZU POWINNA DĄŻYĆ DO ZAPRZESTANIA UBEZPIECZANIA KOPALŃ I ELEKTROWNI WĘGLOWYCH, A TAKŻE DO WYCOFANIA SIĘ Z INWESTYCJI W SPÓŁKACH SEKTORA WĘGLOWEGO.

Pomimo potrzeby przeprowadzenia transformacji energetycznej i przejścia na źródła niskoemisyjne, polski sektor węglowy jest jednym z najagresywniej zwiększających swoje moce wytwórcze. **Grupa PZU (PZU SA i TUV PZUW) ubezpiecza funkcjonujące kopalnie i elektrownie węglowe, a także nowe inwestycje generujące dodatkowe emisje szkodliwych dla zdrowia zanieczyszczeń, zagrażając jednocześnie realizacji międzynarodowych celów klimatycznych określonych w Porozumieniu Paryskim z 2015 roku.**

Zanieczyszczenie powietrza i zmiany klimatu to powody, dla których coraz więcej firm i instytucji decyduje się na wyjście z inwestycji w spółkach związanych z wydobyciem i spalaniem węgla.¹ W branży ubezpieczeniowej, oprócz wycofywania ulokowanych w aktywach węglowych środków, kolejne firmy wprowadzają też polityki całkowitego zakończenia lub ograniczenia działalności ubezpieczeniowej względem kopalń i elektrowni węglowych.²

Decyzje o wycofaniu się z ubezpieczania sektora węglowego ogłosiły już AXA, Zurich, SCOR, a ostatnio Allianz. Wśród ubezpieczycieli, którzy zobowiązali się wycofać środki z inwestycji w spółki węglowe, są też m.in. Lloyd's i Generali. Przewiduje się, że jeszcze w tym roku tego typu zobowiązania będą dotyczyły 20% ubezpieczycieli.³

Firmy ubezpieczeniowe mają do odegrania szczególnie istotną rolę w procesie transformacji energetycznej, bowiem ochrona ubezpieczeniowa udzielana funkcjonującym lub dopiero powstającym kopalniom i elektrowniom prowadzi jedynie do utrwalania węglowego status quo. Kontynuowanie tej działalności nie służy ani społeczeństwu, ani samym ubezpieczycielom, wobec czego zaprzestanie ubezpieczania sektora węglowego jest w pełni uzasadnionym krokiem. Tym bardziej, że ryzyka związane ze zmianami

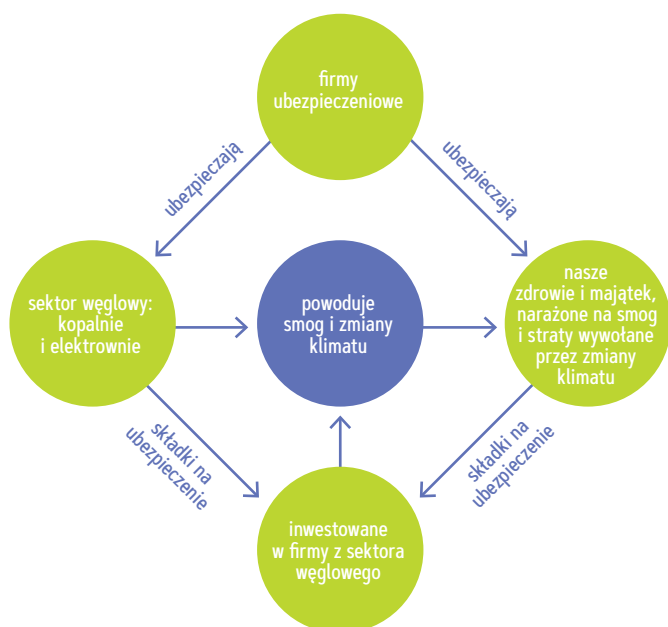
klimatu są dostrzegane zarówno przez liczne ośrodki badawcze, organizacje ponadnarodowe, jak i poszczególne firmy z sektora ubezpieczeniowego.

Już w 2015 roku Henri de Castries, wówczas prezes zarządu AXA, czyli największej na świecie grupy ubezpieczeniowej, nie miał wątpliwości, że sektor finansowy i ubezpieczyciele powinni włączyć się w działania łagodzące zmiany klimatu i zacząć wycofywać się z sektora węglowego: **“Nie mamy wyboru. Świat z temperaturą wyższą o 2°C pewnie da się ubezpieczać, jednak przy ociepleniu o 4°C będzie to już niemożliwe”**.⁴ Sektor ubezpieczeniowy od lat doświadcza efektów zmian klimatu - kontynuując ponad 20-letni trend wzrastających strat spowodowanych ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, rok 2017 był pod tym względem rekordowy. Wyptacone z tego tytułu odszkodowania wyniosły aż \$132 miliardy dolarów.

Zmiany klimatu oznaczają jednak nie tylko wypłaty wyższych odszkodowań czy powstanie nowych kategorii niedających się ubezpieczyć ryzyk. To także **ryzyko finansowe związane z przewidywanym spadkiem wartości aktywów spółek węglowych**, które będą musiały ponosić coraz wyższe koszty zakupu uprawnień do emisji dwutlenku węgla oraz sprostać kolejnym ograniczeniom wynikającym z polityk klimatyczno-energetycznych.⁵ Ryzyko to w szczególności dotyczy posiadaczy akcji spółek węglowych, w tym firm ubezpieczeniowych prowadzących **fundusze inwestycyjne oraz emerytalne**.

Podtrzymywanie funkcjonowania sektora węglowego i jednocześnie ubezpieczanie zdrowia i majątku Polaków od ryzyk wywołanych przez tę samą branżę, wydaje się być praktyką podważającą wiarygodność Grupy PZU. Wobec zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem powietrza i zmianami klimatu, Grupa PZU powinna podążać wyznaczoną przez liderów branży ścieżką prowadzącą do wycofania się z ubezpieczania kopalń i elektrowni oraz zaprzestania inwestowania w spółki z sektora węglowego.

W JAKI SPOŚÓB UBEZPIECZYCIELE PRZYCZYNIAJĄ SIĘ DO SMOGU I ZMIAN KLIMATU



źródło: Guardian/Unfriend Coal

ELEKTROWNIE WĘGLOWE UBEZPIECZANE PRZEZ GRUPĘ PZU²²

		ubezpieczone przez
Enea	Elektrownia Kozienice (blok nr 11)	TUV PZUW
	Elektrownia Połaniec	PZU SA
Energia	Elektrownia Ostrołęka B*	PZU SA
	Elektrownia Ostrołęka C (planowana)	TUV PZUW
PGE	Elektrownia Opole II (bloki w budowie)	PZU SA
	Elektrownia Betchatów	TUV PZUW
	Elektrownia Turów	TUV PZUW
	Elektrownia Dolna Odra	TUV PZUW
	Elektrownia Pomorzany	TUV PZUW
	Elektrownia Szczecin	TUV PZUW
RAZEM** ok. 30% mocy w KSE		

* polisa wygasła 30.6.2017 ** bez mocy planowanych oraz w trakcie budowy

**KOPALNIE WĘGLA KAMIENNEGO I BRUNATNEGO
UBEZPIECZANE PRZEZ GRUPĘ PZU²²**

ubezpieczone
przez

Węgiel kamienny	
Jastrzębska Spółka Węglowa (JSW) (4 kopalnie)*	PZU SA
Polska Grupa Górnicza (PGG) (8 kopalni)	TUW PZUW
Węglokoks Kraj (1 kopalnia)	TUW PZUW
Lubelski Węgiel Bogdanka (1 kopalnia)	TUW PZUW
85% wydobycia węgla kamiennego w Polsce	
Węgiel brunatny	
PGE GiEK (kopalnia Bełchatów)	TUW PZUW
70% wydobycia węgla brunatnego w Polsce	

*polisa wygasła 31.12.2017

2,6 mld złotych
INWESTYCJE GRUPY PZU W SEKTOR WĘGLOWY

PZU SA oraz TUW PZUW ubezpieczają kopalnie odpowiedzialne za około 80% krajowego wydobycia węgla oraz elektrownie węglowe generujące około 30% mocy zainstalowanej w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym. Z kolei Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU (TFI PZU) oraz Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU (PTE PZU) posiadają akcje i obligacje spółek węglowych o wartości co najmniej 2,3 mld złotych. Dodatkowo ok. 300 mln złotych w akcjach spółek węglowych mają Pekao TFI i Pekao OFE, także należące do Grupy PZU. [dane na dzień 31.12.2017]

WARTOŚĆ POSIADANYCH PRZEZ GRUPĘ PZU AKCJI SPÓŁEK WĘGLOWYCH

PGE	730 mln zł
Enea	575 mln zł
Tauron	155 mln zł
LW Bogdanka	147 mln zł
Energa	135 mln zł
ZE PAK	120 mln zł

**ZAANGAŻOWANIE W SEKTOR WĘGLOWY
A ODPOWIEDZIALNOŚĆ SPOŁECZNA PZU**

Grupa PZU to największa grupa finansowa w Europie Środkowo-Wschodniej. Świadczy usługi dla ponad 22 mln klientów, a należące do niej PZU Życie i PZU SA to zdecydowani liderzy na rynku ubezpieczeń na życie oraz pozostałych rodzajów ubezpieczeń. Do ścisłej czołówki w swoich branżach należą też Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA oraz Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA, które **zarządza składkami ponad 2 mln członków Otwartego Funduszu Emerytalnego PZU Złota Jesień.**

Roli PZU jako narodowego ubezpieczyciela, troszczącego się o otoczenie, zdrowie i bezpieczeństwo przeczą operacje biznesowe podejmowane przez Grupę w sektorze węglowym. Spółki z Grupy PZU ubezpieczają bowiem kopalnie i elektrownie, a także inwestują w akcje właścicieli tych obiektów. Jak wiadomo, to właśnie spalanie węgla w przydomowych piecach oraz w elektrowniach jest źródłem zanieczyszczeń, które wywołują choroby układu oddechowego oraz krążenia i, według szacunków, powodują tysiące przedwczesnych zgonów każdego roku. Mimo silnej potrzeby przeprowadzenia transformacji energetycznej, spółki, które Grupa PZU ubezpiecza, a także których akcje posiada, wciąż planują kolejne inwestycje zagrażające zdrowiu i realizacji celów klimatycznych określonych w Porozumieniu Paryskim z 2015 roku.

W ostatnich latach PZU SA ubezpieczało budowę nowych bloków w Elektrowni Opole (PGE) oraz Elektrowni Kozienice (Enea), która stała się największą elektrownią opalaną węglem kamiennym w Europie. Z kolei w 2017 roku TUW PZUW

podpisał list intencyjny ws. ubezpieczenia planowanej przez Enerę i Eneę budowy kontrowersyjnej Elektrowni Ostrołęka C.^{6,7} Ponadto, TFI PZU oraz PTE PZU są posiadaczami akcji spółek rozbudowujących swoje moce węglowe: wspomnianych Energi i Enei, jak również PGE i ZE PAK, które planują nowe odkrywkowe kopalnie węgla brunatnego.

Jednocześnie Grupa PZU aktywnie działa w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Prowadzi rozbudowany program wolontariatu pracowniczego, sponsoruje i sprawuje patronat nad kilkunastoma **maratonami i półmaratonami w całej Polsce**, jest mecenasem instytucji kultury, wspiera TOPR, GOPR i WOPR, **a także organizuje skierowane do dzieci działania promujące zdrowie i bezpieczeństwo.**⁸

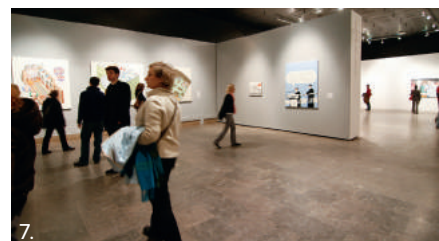
Społeczna odpowiedzialność biznesu nie polega na finansowaniu działań służących ocieplaniu wizerunku. Odpowiedzialność biznesu określana jest bowiem przez sposób w jaki firma generuje swoje przychody, a nie w jaki je wydaje.⁹ W świetle wyzwań przed jakimi stają obecne i przyszłe pokolenia zagrożone zanieczyszczeniem powietrza oraz konsekwencjami zmian klimatu, dalsze zaangażowanie Grupy PZU w sektorze węglowym stanowi źródło poważnego ryzyka reputacyjnego.



5.



6.



7.

WĘGIEL - POWIETRZE - ZDROWIE

W rankingu utworzonym na podstawie najnowszych danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) **wśród 50 miast z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem w Unii Europejskiej aż 36 to polskie ośrodki.**¹⁰ Niestety to o trzy więcej niż w zestawieniu sprzed dwóch lat. Dodatkowo, w lutym br. Trybunał Sprawiedliwości UE uznał, że Polska naruszyła prawo unijne dopuszczając do ciągłych przekroczeń norm pyłów PM₁₀.¹¹ Tych, którzy śledzą odczyty wciąż rozbudowywanej w naszym kraju sieci czujników jakości powietrza, doniesienia te raczej nie powinny zaskakiwać.

Szacuje się, że ze względu na zanieczyszczenia powietrza każdego roku umiera w Polsce około 45 tys. osób. Zanieczyszczenia wywołują stan zapalny w układzie oddechowym, działając podobnie do dymu tytoniowego – **najbardziej zagrożone są dzieci, kobiety w ciąży, osoby starsze oraz osoby cierpiące na choroby układu oddechowego.** Badania pokazują, że oddychanie zanieczyszczonym powietrzem może mieć wpływ na uszkodzenia w okresie prenatalnym i wywoływać przedwczesne porody, a nawet bezpośrednio wpływać na DNA nowo narodzonych dzieci poprzez skracanie telomerów w chromosomach.^{12,13}

Dzieci są szczególnie wrażliwe na działanie zanieczyszczeń, ponieważ wdychają więcej powietrza na każdy kilogram masy ciała niż osoba dorosła i na ogół spędzają więcej czasu na dworze. Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem zwiększa u nich ryzyko zachorowania np. na zapalenie płuc lub oskrzeli. Tym bardziej powinny niepokoić nas szacunki, z których wynika, że **ponad 60 proc. przedszkoli w Polsce położonych jest na terenach o jakości powietrza nie spełniającej krajowych norm,** zaś przekroczenia norm określonych przez Światową Organizację Zdrowia występują w otoczeniu wszystkich placówek.¹⁴

Ze względu na przyspieszony oddech i w konsekwencji zwiększoną ilość wdychanego powietrza, na swoje zdrowie powinny uważać też osoby podejmujące aktywność fizyczną poza domem. **Smog jest szczególnie groźny dla biegaczy.**¹⁵ Ta forma treningu dla wielu może okazać się mniej przyjazna, bowiem szacuje się, że **aż 97% Polaków narażonych jest na oddychanie powietrzem uznawanym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za szkodliwe dla zdrowia.**¹⁶

Głównym sprawcą zanieczyszczenia powietrza w Polsce jest tzw. niska emisja, a więc spalanie węgla i innych paliw stałych w przydomowych piecach, które ze względu na małą wysokość kominów większość wydzielanych szkodliwych pyłów i gazów odprowadzają do bezpośredniego otoczenia. Spalanie węgla w domach wiąże się z emisją dużych ilości pyłu oraz zawartych w pyłe metali ciężkich (w tym ołowiu) i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (w tym benzo(a)pirenu), które są substancjami rakotwórczymi. W zależności od jakości węgla i osiąganego komfortu cieplnego, 1 kg spalonego w przydomowym piecu surowca powoduje emisję od 37 do 283g pyłu oraz od 4 do 39g dwutlenku siarki.¹⁷

W 2016 roku prawie 14% całkowitego krajowego zużycia węgla przypadło właśnie na gospodarstwa domowe.¹⁸ Szacuje się też, że sprzedaż surowca drobnym odbiorcom, w tym gospodarstwom domowym i lokalnym kotłowniom, generuje nawet 25% przychodów branży węglowej.¹⁹ Jednak zanieczyszczenie powietrza w Polsce to efekt nie tylko niskiej emisji, lecz także spalania węgla w elektrowniach. Generowane w ten sposób zanieczyszczenia rozprzestrzeniają się na dalsze odległości, przez co oddziałują na znacznie większy odsetek populacji.²⁰ Polskie elektrownie węglowe odpowiadają za 11% krajowych emisji pyłu pierwotnego PM_{2,5}, 51% emisji dwutlenku siarki oraz 31% emisji tlenków azotu. Szacuje się, że każdego roku przyczyniają się one do ponad 1,1 tys. przedwczesnych zgonów w kraju i prawie 4,7 tys. zagranicą.²¹

W 2017 roku Grupa PZU ubezpieczała kopalnie odpowiedzialne za około 80% wydobycia węgla w Polsce, podtrzymując w ten sposób funkcjonowanie brudnego biznesu będącego źródłem smogu.²²

Ochroną ubezpieczeniową Grupy PZU objęte są także elektrownie węglowe generujące około 30% mocy zainstalowanej w polskim systemie elektroenergetycznym.²³ Odpowiadają one za 40% emisji pyłów PM10 oraz blisko 60% emisji CO2 całego sektora.

ŹRÓDŁA

1. Fossil Free, *Divestment Commitments*, <https://gofossilfree.org/divestment/commitments/>
2. Financial Times, *Insurers go cold on coal*, <https://www.ft.com/content/7ec63f34-f20c-11e7-ac08-07c3086a2625>
3. WA Today, *Insurance industry shift from coal could mean higher power prices*, <https://www.watoday.com.au/business/the-economy/insurance-industry-shift-from-coal-could-mean-higher-power-prices-20180518-p4zg68.html>
4. Henri de Castries, *Climate Change: it's No Longer About Whether, it's About When*, <https://www.axa.com/en/newsroom/news/about-whether-about-when>
5. WiseEuropa, *Raport: Czy Polska jest gotowa na klimatyczny efekt domina?*, <http://wise-europa.eu/2018/05/24/raport-polska-gotowa-klimatyczny-efekt-dolina/>
6. Instrat, *Ostrołęka C - historia projektu inwestycji, czyli dlaczego projekt powinien przejść do historii*, <http://instrat.pl/wp-content/uploads/2018/04/Ostroleka-C-historia-projektu-inwestycji-Michal-Hetmanski-Filip-Piasecki-2018.pdf>
7. Wysokie Napięcie, *Nowa elektrownia w Ostrołęce wystrzelona w kosmos*, <https://wysokienapiecie.pl/7143-nowa-elektrownia-w-ostrolece-wystrzelona-w-kosmos/>
8. PZU, *Programy i projekty grupy PZU*, <https://www.pzu.pl/grupa-pzu/dzialalnosc-spoleczna/programy-i-projekty>
9. Universität St.Gallen, *What is Corporate Social Responsibility (CSR)?*, https://www.youtube.com/watch?v=EONk6tNU_9w
10. Puls Biznesu, *Na cenzurowanym więcej polskich miast*, <https://www.pb.pl/na-cenzurowanym-wiecej-polskich-miast-929016>
11. RP.pl, *Europejski Trybunał o polskim smogu: Polska zapłaci za naruszenie unijnych norm?*, <http://www.rp.pl/Ochrona-srodowiska/302229967-Europejski-Trybunal-o-polskim-smogu-Polska-zaplati-za-naruszenie-unijnych-norm.html>
12. HEAL, *Spalanie węgla w domowych piecach. Zagrożenia zdrowotne*, https://www.env-health.org/IMG/pdf/spalanie_węgla_w_domowych_pieczach_-_zagrozenia_zdrowotne_health_and_environment_alliance_2014.pdf
13. EurekAlert, *Air pollution may shorten telomeres in newborns -- a sign of increased health risks*, https://www.eurekalert.org/pub_releases/2018-01/cums-apm011818.php
14. Greenpeace, *Fundacja #13, Polskie przedszkola w smogu. Analiza wpływu zanieczyszczenia powietrza w Polsce na*

zdrowie dzieci poniżej 5. roku życia, http://m.greenpeace.org/poland/PageFiles/780769/Raport_Przedszkola_w_smogu_FINAL.pdf

15. King Runner, *Recepta na smog*, <http://www.kingrunner.com/arttykul/recepta-na-smog/202>
 16. HEAL, op.cit.
 17. Ibid.
 18. GUS, *Zużycie paliw i nośników energii w 2016 roku*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosc/5485/6/1/1/1/zuzycie_paliw_i_nosnikow_energii_w_2016_r.pdf
 19. Stala-Szlugał K., *Spalanie węgla kamiennego w sektorze komunalno-bytowym - wpływ na wielkość „niskiej emisji”*, https://semin.pan.krakow.pl/publikacje/11_04ks_dartlowko_z.pdf
 20. HEAL, *Nieplacony rachunek. Jak energetyka węglowa niszczy nasze zdrowie*, https://www.env-health.org/IMG/pdf/nieplacony_rachunek_jak_energetyka_weglowa_niszczy_nasze_zdrowie_full_report_final.pdf
 21. CAN Europe, HEAL, WWF European Policy Office, Sandbag, *Europe's dark cloud: How coal-burning countries make their neighbours sick*, https://env-health.org/IMG/pdf/dark_cloud_full_report_final.pdf
 22. Fundacja RT-ON, *Zaangażowanie Grupy PZU w sektor węglowy*, https://rozwojtak-odkrywkinie.pl/pdf/Raport_PZU_online.pdf
 23. Ibid.
 24. Strefa Biznesu, *Ubezpieczenia wzajemne: towarzystwo zarabia, ty zyskujesz*, <http://www.strefabiznesu.pl/wiadomosci/a/ubezpieczenia-wzajemne-towarzystwo-zarabia-ty-zyskujesz,12310337/>
- Zdjęcia: **1.** Warszawski smog, fot. flickr.com/radekkolaskowski/, CC BY 2.0; **2.** Kopalnia i Elektrownia Belchatów, fot. Carlo Dajmi di Delupis/Re:Common; **3.** P.xhere CCO Public Domain; **4.** Unmask my City Poland, fot. flickr.com/142208278@NOB/, CC BY 2.0; **5.** PZU Maraton 085, fot. flickr.com/cichy/, CC BY 2.0; **6.** Bezpieczna szkoła z PZU, fot. flickr.com/redhand/, CC BY 2.0; **7.** Museum Night, fot. flickr.com/fakeplastigirl/, CC BY 2.0. Licencja CC BY 2.0: creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/



Unfriend COAL

www.rozwojtak-odkrywkinie.pl

KR foundation
grassroots foundation

Fundacja „Rozwój TAK - Odkrywki NIE” dziękuje KR Foundation i Grassroots Foundation za finansowe wsparcie prac nad niniejszą publikacją. Poglądy w niej przedstawione niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowiska powyższych fundacji.